

ענייני הגדה חלק (ב) תשפ"א

① הגדה של פסח

④ (ב) צמח מוסק הגדת הגיוני הלכה

קדש ורחץ. ולכאורה הי' ראוי לכתוב רחץ ולמסוך עלינו את הקדושה אך כימי צאתנו וקדש כדכתיב ורחצת וסכת ומטת מארץ מצרים שהיו במיט שערי סומאה, ומים שמלותיך, אך אמר כ"ק אבי אדומיר וצללה"ה נגלה עליהם ממ"ה הקב"ה וגאלם בחסד גמור משום דביצימ היתה הגאולה אף שלא היו ראויין בלי אתעלית, כן גם היום כל הארת יו"ט כדכתיב ואת ערום וערי' וכמו כן לדורות זה באה בחסד גמור אפילו למי שאיננו כדאי. מתעוררת בזמן הזה השפעת הקדושה לכל א' ומה עלינו לעשות. רק להזמין עצמנו להיות אף שאיננו ראוי לכך עכ"ל. ולדעתי יש עוד עכ"ס כלי מקבל. וכענין שאמר הכתוב אנכי רמז שלשון קדש הוא הזמנה מלשון הקדוש ה"א המעלך מארץ מצרים הרחב סוף ואמלאה. קראויו שעכ"ס צריך להזמין עצמו לקבל. ולעומת כלומר כמו שראית כשהוצאתיך מארץ מצרים. ההזמנה וזכין להקדושה לא סחות ולא יותר: כן גם עתה רק הרחב סוף להיות עכ"ס כלי ראוי לקבל ואז אמלאהו:

קדש ורחץ. כבר אסרנו שקדש הוא מלשון הזמנה מלשון הקדוש קראויו. ויש לומר כי לגודל מעלת וקדושת היום אין בנו כח לעורר

הלילה עדיין עבדים היינו, ולזה עושים סימני עבדות, וכסוף הלילה נעשינו בני חורין, ולזה עושים סימני חירות. והוא מה שהמגיד משיב לשאלת הבן. עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' וכו'. "עבדים היינו" לפיכך אוכלים מצה ומרור זכר לעבדות. "ויוציאנו ה'" אלהינו משם. לפיכך מטבילין שתי פעמים ויושבין מסוכין. ויש"י שהוסיפו וראו שכל פרט ופרט יש בו סתירה מיניה וביה. המצה קרויה לחם עני זכר לעינו ולעבדות, ועם כל זה אנו אוכלים אותה בהסיבה דרך חירות. וכן המרור, הוא סימן לעבדות פרך, ואנו מטבילין אותו בחרוסת שהוא דרך חירות.

גם המרור כן, עניין "מרורו את חייכם" סייע להקדים את גאולתם של ישראל. שהיה עליהם להתענות במצרים ארבע מאות שנה, וקושי השיעבוד של זמן מועט נחשב להם כזמן מרובה והקדים את יציאתם, נמצא שגם המרור יש בו מסמני הגאולה. ועל כן אוכלים

והתשובה לכן השואל: עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלהינו משם וכו'.

ומה תשובה יש ב"עבדים היינו" על ארבע הקושיות? מצינו הסבר לדבר במפרשי ההגדה הראשונים והאחרונים. שבעל ההגדה משיב: אין סתירה בין ההנהגות של הסדר. עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו וכו'. כלילה הוא אנו עושים זכר לשני זמנים בחיי אבותינו במצרים. לזמן העבדות ולזמן החירות. שכתחילת

② (ג) אגרו"ק איוור הלקח הגדה של פסח והלבוב

איתא בספר דברי שלום שיש לפרש רחץ מלי בטחון כמו שאומרים בכריך שמי' ביה אנא רחיצ', כי הרבה פעמים האדם עושה מצות ומעש"ט ואינו מרגיש קדושה בעשייתם, והיינו 'קדש' את עצמך, אתה עשה את שלך לעשות מעשים המביאים קדושה, ואח"כ בטח בה' כי חתול עליך קדושה מלמעלה, כי על האדם מוטל לעשות את שלו. ועיין בדברי השפת

אמת (תוספת חל"א) שאדם צריך שיהיה לו בטחון במעשיו הטובים ובמצותיו. וזה כונת הפסוק בטח בה' ועשה טוב, שגם לעשיית טוב בעי מדת בטחון. ולכן ההקדמה לליל הסדר שיהיה לו מדת הבטחון, שמעשיו הטובים שעושה כלילה הזה עושים רושם למעלה ועושים תיקונים גדולים. ועוד י"ל שעם בטחון אפשר לרוחץ את המעשים הרעים.

⑤ וימררו את חייכם בעבדה קשה בחמור ובלבנים וכל עבודה בשדה את פלי עבדותם אשר עבדו בהם בפרך: דא תיקו:

⑤ וימררו את חייכם בעבדה קשה בחמור ובלבנים וכל עבודה בשדה את פלי עבדותם אשר עבדו בהם בפרך: דא תיקו:

⑥ וימררו את חייכם בעבודה קשה: ג זו קושיא. בחמר: ד דא קיו. ובלבנים: ה דא לבון הלכה. וכל עבודה בשדה: דא ברייתא. את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך: דא תיקו.

⑦ (ג) אגרו"ק נב"ל ירושלים במועדיה

35. ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך. הנה, על הפסוק "וימררו את חייכם בעבודה קשה, בחמר ובלבנים וכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך" (א, יז), יש בזה דרש המקרא הוא על לימוד התורה, ופירש בזה "בכח" - זהו קל וחומר, "ובלבנים" - זהו ליבון הלכה. וכן שאר הדברים המוזכרים במקרא זה, נדרשו שם על לימוד התורה.

ירושלים במועדיה

ישראל כלמוד התורה - בקל וחומר, וליבון הלכה? ומהו הדרש הנדרש כאן על לימוד התורה. אמר מו"ח הגאון ר' חיים זאב פינקל זלה"ה, שאף שגזירת השעבוד במצרים אמנם נגזרה בכרית בין הכתרים, אך אם היו "זוכים", היתה הגזירה מתקיימת על ידי עמל התורה וליבון הלכה, ומשלא זכו - נתקיימה הגזירה בשיעבוד ועינוי ממש, ע"כ.

ויש להוסיף שאמנם בסופו של דבר נתקיימה הגזירה כסועל ממש, אך אצל שבט לוי - נתקיימה הגזירה על ידי לימוד התורה"ק. שהרי על שבט לוי לא היתה מלאכת השיעבוד כפועל במצרים, כמו שפרש"י [שמות ה, ד], והם זכו ונתקיים בהם השיעבוד על ידי עמל התורה.

⑧ (ג) אגרו"ק רב' צוב"ט (ר' אגרו"ק) תפארת רמז פסח שלמה

בערב תאכלו מצות (שמות יב, יח). לשון עריבות ומתיקות כמ"ש והערב נא כו' את דברי תורתך בפניו שיהי' המצוה זו של אכילת מצה מתוק לחיך ותערב לנפש. כי היא מצוה זמנית פנים אחת בשנה כו':

③ (ג) אגרו"ק רב' צוב"ט קונטרס עין דמעה

ביום ראשון של פסח חזקה עלי פקודתם לדרוש ברבים כמו שצינתי לעיל. וכאשר רק עליתי על הבימה בבית הכנסת געו כל העם בבכי מרוב צער, ואישתקל מילולי מה אומר ומה אדבר והחיים והמות ביד הלשון, ואמרתי זיבורים אחרים בדברי תורה לחיזוק הבטחון [ופירשתי באותו מעמד מה שאנו אומרים בהגדה שיש השתא. הכא לשנה הבאה בארץ ישראל, הלשון השתא הכא מיותר כי הלא אנחנו יודעים שהגענו נמצאים פה ומאי למימרא. אמנם אחזק"ל לא עבד קוב"ה ניסא למגנא ואנו רואים שכבר עד עתה במשך ימי המלחמה ובלבול העולם עשה אתנו הקב"ה נסים וחסדים, וכי יש גם יותר גדול מזה אשר השתא הכא שאנחנו עוד יושבים הכא במקומותינו בעוד שמיליונים מאחינו בניי כבר עזבו את מעונם זה איזה שנים, מזה נוכל לשפוט שהקב"ה לא יטוש חסדו מאתנו ויעשה לנו עוד נס שבשנה הבאה נהי' בארץ ישראל ונזכה לגאולה האמתית]. וקצרתי במילין שלא להיכשל בדברים.